

Wymagania na poszczególne oceny
– wiedza o społeczeństwie – klasa
8.

Temat	Semestralne wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
1. Społeczna natura człowieka	<ul style="list-style-type: none"> — wie, czym jest społeczeństwo oraz wyjaśnia, że człowiek jest istotą społeczną, — wymienia typowe role społeczne, 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, czym jest socjalizacja oraz wymienia czynniki wpływające na człowieka w procesie socjalizacji, — podaje przykłady więzi społecznych, — wymienia podstawowe potrzeby społeczne, 	<ul style="list-style-type: none"> — odróżnia więzi symetryczne i niesymetryczne, — analizuje piramidę Masłowa, rozróżniając potrzeby podstawowe oraz wyższego rzędu, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia znaczenie procesu resocjalizacji dla osób niedostosowanych społecznie, — definiuje czynniki wpływające na proces socjalizacji w poszczególnych fazach życia człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia charakter więzi symetrycznych i niesymetrycznych, wskazując ich pozytywny oraz negatywny wpływ na rozwój jednostki,
2. O komunikacyjnej naturze człowieka	<ul style="list-style-type: none"> — wie, czym jest komunikacja społeczna i na czym polega autoprezentacja, — rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia warstwy aktu komunikacyjnego, — wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozpoznaje różne konteksty wypowiedzi, — wskazuje, na czym polega komunikacja interpersonalna, grupowa, medialna, 	<ul style="list-style-type: none"> — identyfikuje typowe elementy mowy ciała, — analizuje różne techniki autoprezentacyjne, wskazując właściwe i błędne sposoby ich stosowania, 	<ul style="list-style-type: none"> — dokonuje skutecznej prezentacji na dany temat, stosując właściwe zasady prezentacyjne,

<p>3. Człowiek w grupie</p>	<p>—wie, czym jest grupa społeczna, —rozdziela grupy pierwotne i wtórne, formalne i nieformalne, małe i duże, podając przykłady takich grup,</p>	<p>— wyjaśnia pojęcia: konformizm, asertywność, afiliacja, próżniactwo społeczne, — podaje przykłady postaw asertywnych i konformistycznych,</p>	<p>—wskazuje istotne cechy grupy koleżeńskiej oraz zadaniowej, —odnosząc się do piramidy Masłowa wskazuje, jakie potrzeby zaspokajają przynależność do różnych grup społecznych,</p>	<p>—wyjaśnia, na czym polega ewaluacja, —uzasadnia, jakie korzyści w określonych sytuacjach mogą wynikać z postawy asertywnej i postawy konformistycznej,</p>	<p>— analizuje pozycję w grupie jej poszczególnych członków, odnosząc się do pojęcia więzi symetrycznych i niesymetrycznych,</p>
<p>4. Konflikty społeczne i podejmowanie decyzji w grupie</p>	<p>— zna pojęcia: konflikt społeczny, stereotyp, — wie, na czym polegają mediacje, negocjacje, arbitraż,</p>	<p>— dostrzega negatywne i pozytywne następstwa konfliktów, — wymienia sposoby podejmowania decyzji w grupie (decyzja lidera, głosowanie, decyzja wspólna – kompromis i konsensus),</p>	<p>—omawia poszczególne fazy konfliktu, —wymienia i omawia różne postawy wobec konfliktu interpersonalnego (unieważnienie, pojednanie, rywalizacja),</p>	<p>— rozdziela właściwe metody rozwiązywania konfliktów grupowych oraz interpersonalnych, — dobiera właściwą metodę rozwiązywania konfliktów do zaistniałej sytuacji konfliktowej,</p>	<p>— sporządza samodzielnie schemat podejmowania decyzji, z uwzględnieniem różnych rozwiązań oraz ich skutków,</p>
<p>5. Rodzina jako grupa społeczna</p>	<p>—wyjaśnia, czym są wartości i normy społeczne, —wie, kim są krewni i powinowaci, —podaje przykłady praw i obowiązków dziecka w rodzinie,</p>	<p>—klasyfikuje rodzinę jako grupę społeczną, — wylicza wartości powszechnie akceptowane w społeczeństwie, —wymienia elementy socjalizacji pierwotnej,</p>	<p>—omawia różne typy norm społecznych, —rozdziela wartości materialne i niematerialne, —wie, czym jest rodzina dysfunkcyjna,</p>	<p>—analizuje wybrane zapisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Konwencji o prawach dziecka, —dokonuje hierarchizacji wartości, które uważa za istotne, —wskazuje źródła przemocy w rodzinie,</p>	<p>—omawia znaczenie kluczowych norm społecznych dla procesu socjalizacji, —interpretuje hierarchię wartości wyznaczanych przez Polaków, wynikającą z analizy danych statystycznych,</p>

6. Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> — zna pojęcia: gospodarstwo domowe, budżet domowy, — wymienia główne źródła dochodów gospodarstw domowych oraz ich podstawowe wydatki, 	<ul style="list-style-type: none"> — wie, czym jest deficyt, nadwyżka oraz równowaga budżetowa, — wymienia różne sposoby oszczędzania pieniędzy, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozróżnia stałe, przewidywalne i niespodziewane wydatki budżetu domowego, podając przykłady takich wydatków, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje dane statystyczne, dotyczące struktury dochodów i wydatków budżetów domowych, — sporządza plan typowego budżetu gospodarstwa domowego, 	<ul style="list-style-type: none"> — dobiera właściwy sposób oszczędzania lub pożyczania pieniędzy do określonej sytuacji,
7. Szkoła i jej funkcje	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia etapy polskiego systemu edukacji, — omawia podstawowe czynniki, które powinien uwzględnić, planując własną ścieżkę kształcenia, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozróżnia szkoły publiczne i niepubliczne, kompetencje twarde i miękkie, — analizuje różne możliwości kształcenia w szkole ponadpodstawowej, 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje przykłady kompetencji niezbędnych w wybranych zawodach, — analizuje dynamikę rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia i omawia funkcje szkoły, — wyjaśnia, czym są szkoły: specjalne, integracyjne, przysposabiające do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego, 	<ul style="list-style-type: none"> — ocenia, w jakim stopniu polski system edukacji odpowiada na potrzeby młodzieży oraz wyzwania współczesności,
8. Społeczność szkolna	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia organy szkoły, — wie, czym jest statut szkoły, — podaje przykłady praw i obowiązków uczniów, 	<ul style="list-style-type: none"> — podaje przykłady naruszania praw uczniów i pracowników szkoły, — wskazuje osoby lub instytucje, do których należy zgłosić naruszenie tych praw, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia zapisy statutu szkoły dotyczące praw i obowiązków ucznia oraz wyboru i kompetencji samorządu uczniowskiego, — analizuje możliwości postępowania w przypadku naruszenia praw członków społeczności szkolnej, 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje klasę szkolną jako przestrzeń rozwoju edukacyjnego, społecznego, psychicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> — planuje inicjatywy zmierzające do rozwiązania problemów istotnych dla społeczności szkolnej,

<p>9. Pojęcie prawa oraz praw i wolności</p>	<p>— wie, czym jest prawo, na czym polega godność człowieka, — posługując się przykładami, rozróżnia prawa człowieka i wolności obywatelskie, — wymienia akty prawa krajowego (Konstytucja RP) oraz międzynarodowego (Powszechna Deklaracja Praw Człowieka), określające charakter i zakres praw człowieka,</p>	<p>—wskazuje organizacje międzynarodowe zajmujące się kwestią praw i wolności człowieka (ONZ, Rada Europy, Unia Europejska), —wyjaśnia, na czym polega przyrodzoność, powszechność, nienaruszalność i niezbywalność praw człowieka,</p>	<p>—przedstawia typologię praw i wolności człowieka (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne, solidarnościowe), właściwie kwalifikując wybrane prawa i wolności, —wskazuje okoliczności, w których państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności,</p>	<p>— analizuje postrzeganie praw człowieka w świetle wybranych aktów prawa krajowego i międzynarodowego, — wyjaśnia, kiedy i dlaczego obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka,</p>	<p>— analizuje, na czym polega przedmiotowe i podmiotowe znaczenie prawa,</p>
<p>10. Prawa i wolności w Konstytucji RP</p>	<p>—podaje przykłady praw i wolności osobistych oraz politycznych, —omawia zakres i charakter wybranego prawa oraz wolności,</p>	<p>— wyjaśnia, na czym polega nietykalność osobista, niezawisłość sędziowska, domniemanie niewinności, wolność zgromadzeń, ubezwłasnowolnienie,</p>	<p>—wskazuje okoliczności, w jakich państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności, —podaje przykłady sytuacji, w których może dochodzić do naruszenia praw i wolności obywatelskich,</p>	<p>wymienia prawa i wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne zdefiniowane w Konstytucji RP, — uzasadnia, że przepisy Konstytucji RP dotyczące praw i wolności wynikają z uniwersalnych zasad i wartości respektowanych przez społeczność międzynarodową,</p>	<p>— objaśnia kontrowersje związane z zakresem obowiązywania wybranych praw lub wolności,</p>

<p>11. Ochrona praw człowieka</p>	<p>— zna nazwisko Rzecznika Praw Obywatelskich i określa jego zadania, — podaje przykłady międzynarodowych organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestią praw człowieka (Amnesty International, Human Rights Watch, Helsińska Fundacja Praw Człowieka),</p>	<p>— omawia środki ochrony praw i wolności, zagwarantowanych w Konstytucji RP, — podaje przykłady aktywności organizacji pozarządowych w dziedzinie ochrony praw człowieka,</p>	<p>—omawia zakres działalności ONZ, OBWE, Rady Europy na rzecz ochrony praw człowieka, —analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności,</p>	<p>— analizuje oraz interpretuje dane statystyczne, odnoszące się do działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, — omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Obywatelskich, — określa zakres działalności innych rzeczników praw w Polsce,</p>	<p>— opracowuje i prezentuje informacje na temat łamania praw człowieka w wybranym kraju,</p>
<p>12. Prawa dzieci</p>	<p>—zna nazwisko Rzecznika Praw Dziecka i określa jego zadania, —rozwija skrót UNICEF i przedstawia cele tej organizacji, —podaje przykłady praw dziecka, zawartych w dokumentach prawa krajowego i międzynarodowego,</p>	<p>—omawia założenia Konwencji o prawach dziecka, —wyjaśnia pojęcia: osoba fizyczna, adopcja, obowiązek alimentacyjny, — wymienia akty prawne zawierające przepisy dotyczące praw dziecka (Konstytucja RP, Kodeks cywilny, rodzinny i opiekuńczy, pracy),</p>	<p>— analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Dziecka oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności, — omawia zakres zdolności małoletnich do czynności prawnych oraz warunki ich zatrudniania,</p>	<p>—analizuje dane statystyczne dotyczące naruszania praw dziecka, —omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Dziecka,</p>	<p>— uzasadnia, dlaczego Janusz Korczak uchodzi za prekursora walki o prawa dziecka,</p>
<p>13. Nieletni wobec prawa</p>	<p>—wymienia środki karne i wychowawcze podejmowane wobec nieletnich, — podaje przykłady przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy, —zna numer telefonu alarmowego 112,</p>	<p>—wskazuje właściwe reakcje na różne rodzaje przemocy, — analizuje uprawnienia policji wobec osoby małoletniej, —omawia sposób postępowania w przypadku podjęcia przez policję lub inne służby mundurowe interwencji wobec małoletniego,</p>	<p>— analizuje źródła i rodzaje zagrożeń występujących w internecie, — rozróżnia terminy: małoletni, nieletni, niepełnoletni,</p>	<p>—wskazuje różne służby mundurowe w Polsce, podając przykłady ich uprawnień, —wskazuje różnice między przestępstwem a wykroczeniem,</p>	<p>— planuje kompleksową akcję na rzecz ograniczenia cyberprzemocy,</p>

14. Samorząd terytorialny w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> —omawia strukturę samorządu terytorialnego, —wskazuje gminę, powiat oraz województwo, w którym mieszka, 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, — wie, czym jest społeczność lokalna i regionalna, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia organy nadzorujące samorządy w zakresie ich kompetencji stanowiących oraz gospodarki finansowej (RIO, wojewoda), — różni powiaty ziemskie i grodzkie, gminy wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie, 	<ul style="list-style-type: none"> —charakteryzuje źródła finansowania samorządów, dzieląc je według źródła pochodzenia oraz przeznaczenia, —rozdziela zadania własne i zlecone, podając przykłady takich zadań, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie znaczenie decentralizacji władzy dla funkcjonowania państwa demokratycznego,
15. Samorząd lokalny – gmina	<ul style="list-style-type: none"> — wie, czym jest gmina, — wymienia organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia kompetencje poszczególnych organów gminy, —wie, czym jest budżet gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia zasady wybierania organów gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością organów gminy, z uwzględnieniem referendum gminnego oraz udzielania absolutorium, 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje organizację i formy działalności rady gminy,
	<ul style="list-style-type: none"> —zna nazwisko wójta/burmistrza/prezydenta oraz przewodniczącego rady gminy, w której mieszka, —podaje przykłady zadań samorządu gminnego, 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcia: sesja, kadencja, —wie, do czego służy BIP, ePUAP, 	<ul style="list-style-type: none"> —podaje przykłady zadań własnych gmin wskazując, które z nich są obowiązkowe, a które fakultatywne, —charakteryzuje główne wydatki oraz źródła finansowania budżetu gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> — przedstawia organizację typowego urzędu gminy i podaje przykłady spraw, jakie można załatwić w poszczególnych wydziałach, 	<ul style="list-style-type: none"> — prezentuje organizację, atuty oraz problemy gminy, w której mieszka,
16. Samorząd lokalny – powiat	<ul style="list-style-type: none"> — wie, czym jest powiat, — zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne powiatu, — zna nazwisko starosty oraz przewodniczącego rady powiatu, w którym mieszka, 	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia kompetencje poszczególnych organów powiatu, —wskazuje przykłady spraw, które obywatele załatwiają w starostwie powiatowym, 	<ul style="list-style-type: none"> —omawia zasady wyłaniania organów powiatu, —omawia zakres wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym przez powiatowe urzędy pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozdziela charakter oraz organizację powiatów ziemskich i grodzkich, 	<ul style="list-style-type: none"> —analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością rady i zarządu powiatu, z uwzględnieniem referendum powiatowego oraz udzielania absolutorium, —prezentuje organizację starostwa powiatowego, w którym mieszka,

17. Samorząd regionalny – województwo	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia województwa składające się na mapę administracyjną kraju, –zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne województwa, 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia administrację rządową od samorządowej, –wymienia kompetencje poszczególnych organów rządowych i samorządowych w województwach, 	<ul style="list-style-type: none"> –omawia zasady wyłaniania organów województwa, –omawia rolę samorządu wojewódzkiego w dystrybucji funduszy unijnych, – podaje przykłady instytucji zaliczających się do administracji zespolonej, 	<ul style="list-style-type: none"> –objaśnia, czym jest strategia rozwoju województwa, –na przykładzie paszportu RP wyjaśnia, czym jest dokument biometryczny, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością samorządu województwa, z uwzględnieniem referendum wojewódzkiego,
18. Wpływ obywateli na decyzje władz samorządowych	<ul style="list-style-type: none"> –zna zasady przeprowadzania wyborów samorządowych, –omawia zakres obowiązków radnego oraz wskazuje cechy przydatne w piastowaniu tej funkcji, 	<ul style="list-style-type: none"> –odróżnia wybory od referendum, –podaje przykłady sytuacji, w których zasadne jest podjęcie akcji strajkowej, –rozdziela legalne metody wpływania obywateli na decyzje władz (lobbing, konsultacje społeczne) od nielegalnych (korupcja), 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia, w jakich okolicznościach można przeprowadzić referendum lokalne, –zna rodzaje pism kierowanych do urzędów, 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie danych dotyczących frekwencji w wyborach samorządowych ocenia stopień zaangażowania Polaków w funkcjonowanie samorządu lokalnego, 	<ul style="list-style-type: none"> –rozdziela rodzaje referendum lokalnego, –pisze petycję do właściwego organu w kwestii, którą uważa za istotną dla lokalnej społeczności,
	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia typowe rodzaje zgromadzeń (wiec, demonstracja, pikiet), –wie, na czym polega strajk, 			<ul style="list-style-type: none"> – proponuje właściwą formę protestu społecznego w zależności od charakteru zaistniałej sytuacji konfliktowej, 	
Roczne wymagania na ocenę					

19. Aktywność obywatelska	<ul style="list-style-type: none"> —definiuje społeczeństwo obywatelskie oraz wskazuje przejawy jego funkcjonowania, —wskazuje istotne cnoty obywatelskie, 	<ul style="list-style-type: none"> —wie, czym jest budżet obywatelski, —wymienia masowe ruchy społeczne, mające istotny wpływ na historię Polski, — wskazuje przykłady właściwych postaw obywatelskich, 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje, w jaki sposób wybitni Polacy wpływali na historię naszego kraju oraz rozwój społeczeństwa poprzez stosowanie właściwych postaw obywatelskich, 	<ul style="list-style-type: none"> — podaje przykłady inwestycji w swoim miejscu zamieszkania, które można zrealizować z budżetu obywatelskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> — uzasadnia znaczenie właściwego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego dla państwa i jego mieszkańców,
20. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, czym są organizacje pozarządowe, — wymienia przykładowe organizacje pożytku publicznego, wskazując na obszary ich działalności, — wie, na czym polega wolontariat, podaje przykłady obszarów aktywności wolontariuszy, 	<ul style="list-style-type: none"> — wie, na czym polega przekazywanie 1% podatku OPP, — wskazuje korzyści i możliwości wynikające z zaangażowania w działalność wybranych organizacji młodzieżowych, 	<ul style="list-style-type: none"> —omawia cechy i charakter działalności organizacji pozarządowych, —rozdziela stowarzyszenia i fundacje, —wyjaśnia, na czym polega altruizm, filantropia, wie, kim jest beneficjent, 	<ul style="list-style-type: none"> —proponuje działania w zakresie wolontariatu, mogące pozytywnie wpłynąć na jego środowisko lokalne, —wskazuje funkcjonujące w lokalnym środowisku organizacje pozarządowe, kierujące swą ofertą do młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> — ocenia zasadność zaangażowania organizacji pozarządowych we wsparcie różnych grup społecznych,
21. Etyka życia publicznego	<ul style="list-style-type: none"> —wie, czym jest etyka, —podaje przykłady działań etycznych i nieetycznych w różnych okolicznościach, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia typowe działania o charakterze dyskryminacyjnym, — wyjaśnia, czym jest sumienie, moralność, etyka zawodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje źródła postaw nieetycznych oraz omawia rodzaje takich postaw (dyskryminacja, lobbing, nepotyzm, kumoterstwo, korupcja, demagogia, populizm), 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje dane dotyczące nieetycznego postępowania w miejscu pracy, wskazując źródła tego problemu, — rozumie znaczenie transparentności życia publicznego dla funkcjonowania państwa demokratycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia znaczenie kodeksów etyki zawodowej, —proponuje zasady etycznego postępowania dla wybranych grup zawodowych,
22. Wspólnota narodowa	<ul style="list-style-type: none"> —podaje definicję narodu, uwzględniając czynniki tworzące więź narodową, —zna pojęcia: narodowość, ojczyzna, Polonia, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia najważniejsze etapy formowania się narodu polskiego, — wie, w jakich krajach zamieszkuje najliczniejsza Polonia, 	<ul style="list-style-type: none"> — przytacza orientacyjne liczby osób pochodzenia polskiego mieszkających w wybranych krajach, 	<ul style="list-style-type: none"> — objaśnia, z czego wynikają dążenia separatystyczne; podaje przykłady takich tendencji, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozróżnia pojęcia ojczyzny ideologicznej i prywatnej, odnosząc je do terytorium państwowego oraz małych ojczyzn,

		<ul style="list-style-type: none"> —wymienia podstawowe elementy składające się na ojczyznę, —wyjaśnia, na czym polega autonomia, 	<ul style="list-style-type: none"> —charakteryzuje prawa mniejszości polskiej zamieszkującej za granicą, —analizuje wpływ wydarzeń historycznych na kształtowanie się polskiej świadomości narodowej, 	<ul style="list-style-type: none"> —analizuje zróżnicowane przyczyny powstania znaczących skupisk ludności polskiej za granicą, —przytacza różne znaczenia terminu ojczyzna, z uwzględnieniem małych ojczyzn, 	
23. Patriotyzm dawniej i obecnie	<ul style="list-style-type: none"> —definiuje patriotyzm, —podaje przykłady postaw patriotycznych, —wymienia polskie symbole narodowe, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia symbolikę oraz formę graficzną polskich symboli narodowych, — wskazuje postawy patriotyczne charakterystyczne dla dorosłych i młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozróżnia patriotyzm w znaczeniu symbolicznym oraz obywatelskim, podając przykłady takich postaw, — podaje daty przyjęcia polskich symboli narodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> —omawia postawy polskiego społeczeństwa wobec kwestii patriotyzmu, — analizuje dane statystyczne odnoszące się do tych postaw, —charakteryzuje kontekst historyczny wykształcenia się lub przyjęcia polskich symboli narodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> — prezentuje własny pogląd w kwestii rozumienia współczesnego patriotyzmu, hierarchizując i weryfikując rozmaite postawy znane z życia codziennego oraz środków masowego przekazu,
24. Być obywatelem Polski	<ul style="list-style-type: none"> —wie, czym jest obywatelstwo, —wymienia konstytucyjne obowiązki obywateli RP, — wyjaśnia, dlaczego posiada polskie obywatelstwo; wskazuje inne możliwe sposoby uzyskania tego obywatelstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia różnicę między obywatelstwem a narodowością, —wie, czym jest Karta Polaka, 	<ul style="list-style-type: none"> —podaje przykłady państw wielonarodowych oraz narodów nie posiadających własnego państwa, —analizuje różne sposoby uzyskania obywatelstwa polskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia pojęcia: diaspora, repatriacja, deportacja, naturalizacja, — wskazuje korzyści wynikające z posiadania Karty Polaka, 	<ul style="list-style-type: none"> — dostrzega zróżnicowany charakter więzi narodowych oraz państwowych, — analizuje sytuację wybranego narodu funkcjonującego bez własnego państwa,

<p>25. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce</p>	<p>— wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkałe w Polsce, — podaje przykłady praw przysługujących mniejszościom narodowym i etnicznym,</p>	<p>— rozróżnia mniejszości narodowe i etniczne, — rozumie, że pomimo zamieszkiwania w Polsce różnych mniejszości narodowych i etnicznych, nasz kraj jest jednolity narodowościowo, — wskazuje regiony Polski zamieszkiwane przez te mniejszości,</p>	<p>— omawia zmiany struktury narodowościowej Polski na przestrzeni dziejów, — analizuje dane statystyczne dotyczące liczebności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,</p>	<p>—wskazuje zróżnicowane przyczyny napływu do Polski przedstawicieli rozmaitych narodowości, —omawia sytuację prawną Ślązaków i Kaszubów,</p>	<p>—omawia pochodzenie, status oraz zwyczaje wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych, —ocenia politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych,</p>
<p>26. Postawy względem innych narodów</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: ksenofobia, nacjonalizm, szowinizm, rasizm, Holokaust, —wskazuje negatywne skutki postaw ksenofobicznych,</p>	<p>—wyjaśnia, czym są i jak powstają stereotypy, — podaje przykłady postaw o podłożu ksenofobicznym, —wskazuje typowe postawy społeczeństwa polskiego wobec innych narodów,</p>	<p>—podaje przykłady przenikania się różnych kultur w naszym kraju, — omawia charakterystyczne etapy eskalacji przemocy na tle ksenofobicznym, —wskazuje przykłady postaw kosmopolitycznych,</p>	<p>—analizuje charakter rasistowskiej polityki III Rzeszy, odnosząc się do piramidy nienawiści Allporta, —omawia polityczne i ekonomiczne przyczyny napływu migrantów do Europy,</p>	<p>— dokonuje wielostronnej analizy i oceny postaw polskiego społeczeństwa wobec innych narodów,</p>
<p>27. Państwo, jego istota, cechy i funkcje</p>	<p>—zna trójelementową definicję państwa, —wie, czym jest władza państwowa, —wylicza trzy podstawowe typy ustroju państwa,</p>	<p>— wskazuje cechy państwa jako wspólnoty obywateli, — omawia główne cechy państwa demokratycznego, autorytarnego, totalitarnego,</p>	<p>—wie, jakie elementy składają się na terytorium państwowe, —wymienia różne kompetencje władz państwowych,</p>	<p>— rozróżnia i omawia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, — analizuje poszczególne zasady ustroju demokratycznego,</p>	<p>— analizuje i ocenia różne koncepcje odnoszące się do stopnia ingerencji państwa w życie obywateli.</p>

<p>28. Konstytucja podstawą demokracji w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> —omawia budowę Konstytucji RP, nazywając właściwie preambułę oraz przykładowe rozdziały, —wymienia podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej (suwerenność Narodu, trójpodział władz, republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, państwo prawa), 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polega zasada konstytucjonalizmu, — wie, na czym polega referendum ogólnokrajowe, — podaje przykłady najistotniejszych polskich referendów, 	<ul style="list-style-type: none"> —przedstawia hierarchię aktów prawnych, —dokonuje charakterystyki podstawowych zasad ustroju RP, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje tryb uchwalania Konstytucji RP oraz jej nowelizacji, — wymienia polskie konstytucje w ujęciu historycznym, 	<ul style="list-style-type: none"> — uzasadnia znaczenie równowagi i wzajemnej kontroli władz dla funkcjonowania systemu demokratycznego, — formułuje opinię na temat mocnych i słabych stron polskiej demokracji,
---	---	---	---	--	---

<p>29. Władza ustawodawcza – Sejm i Senat</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest parlament jedno- i dwuizbowy, Zgromadzenie Narodowe, immunitet parlamentarny, – omawia organizację obu izb parlamentu, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe ustrojowe zadania Sejmu i Senatu, – wymienia zasady pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zasady prawa wyborczego do Sejmu i Senatu, odróżniając wybory większościowe od proporcjonalnych, – wskazuje okoliczności, w których możliwe jest skrócenie kadencji parlamentu, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje proces legislacyjny w Polsce uwzględniając organa państwa uczestniczący w tym procesie oraz większość (zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną),
<p>30. Władza wykonawcza – Prezydent RP i Rada Ministrów</p>	<ul style="list-style-type: none"> – omawia tryb wyłaniania Prezydenta RP, – podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP, premiera oraz wybranych ministrów, – wskazuje ugrupowania polityczne, stanowiące zaplecze parlamentarne Rady Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia prezydentów III RP, – podaje przykłady kompetencji prezydenckich, związane z różnymi obszarami jego działalności, – wskazuje kluczowe kompetencje rządu, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje sposób powoływania Rady Ministrów, uwzględniając rolę Prezydenta RP, Sejmu oraz większości parlamentarnej w tym procesie, – określa wzajemne relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia życie i dokonania wybranego Prezydenta RP, podając przykłady aktywności politycznej – posługuje się zaimionami synonimami określającymi organ władzy wykonawczej (Rada Ministrów/rząd, gabinet, ministerstwo, resort),
<p>31. Władza sędziowska – sądy i trybunały</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy sędziowskiej (sądy, trybunały), – wie, na czym polega niezawisłość oraz immunitet sędziowski, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady kompetencji sądów rejonowych, – wymienia zasady polskiego wymiaru sprawiedliwości, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia hierarchiczną strukturę polskiego sądownictwa, – wyjaśnia, na czym polega dwuinstancyjność postępowania sądowego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje elementy procesu sądowego – omawia zadania organów ścigania,

<p>32. Różnorodność polityczna we współczesnej Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> — definiuje partię polityczną, — wymienia najważniejsze partie polskiej sceny politycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje ograniczenia tworzenia i działalności partii politycznych, — rozróżnia koalicję i opozycję, prawicę i lewicę, 	<ul style="list-style-type: none"> — rozumie znaczenie pluralizmu politycznego dla właściwego funkcjonowania państwa demokratycznego, — omawia zasady zakładania i finansowania partii politycznych w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje proces ewolucji sceny politycznej, klasyfikując poszczególne ugrupowania jako pravicowe, lewicowe, centrowe,
---	--	--	--	--

<p>33. Środki masowego przekazu</p>	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia rodzaje środków masowego przekazu, — rozróżnia media komercyjne, niekomercyjne, publiczne, 	<ul style="list-style-type: none"> — oddziela fakty od opinii, wskazuje przykłady dezinformacji i manipulacji we współczesnych mediach, — wymienia rodzaje reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> — określa różne funkcje mediów, — wskazuje na różne cele reklam komercyjnych i kampanii społecznych, 	<ul style="list-style-type: none"> — ocenia rzetelność różnorodnych źródeł medialnych, — odczytuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej,
-------------------------------------	--	---	---	--

<p>34. Organizacje międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozwija skróty: ONZ, NATO, — wymienia przykładowe kraje należące do NATO, wskazując na militarny charakter tej organizacji, — podaje przykłady realizacji zadań ONZ we współczesnym świecie, 	<ul style="list-style-type: none"> — dokonuje podziału organizacji międzynarodowych na międzyrządowe i pozarządowe, — wymienia organy ONZ oraz NATO, 	<ul style="list-style-type: none"> — omawia okoliczności utworzenia ONZ i NATO, — wskazuje cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz ładu światowego, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje strukturę organizacyjną — rozpoznaje kontekst historyczny powołania ONZ i NATO,
<p>35. Unia Europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje przyczyny oraz okoliczności zainicjowania integracji europejskiej, — zna sylwetkę Roberta Schumana, — podaje przykłady traktatów europejskich, — wymienia, z pomocą mapy, państwa członkowskie UE, — określa uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego, 	<ul style="list-style-type: none"> — wskazuje cele integracji europejskiej, — omawia korzyści wynikające z członkostwa w UE, — wymienia symbole UE, instytucje europejskie oraz ich siedziby, 	<ul style="list-style-type: none"> — objaśnia kluczowe znaczenie wybranych traktatów europejskich dla pogłębienia integracji, — przytacza przykładowe kompetencje instytucji europejskich, 	<ul style="list-style-type: none"> — charakteryzuje wybranych „Ojców Europy” w procesie integracji europejskiej — analizuje koncepcje integracji stworzonej przez Schumana,
<p>36. Polska a organizacje międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> — wie, na czym polega polityka zagraniczna, — podaje daty przystąpienia Polski do ONZ, NATO, UE, — zna cel oraz rezultat referendum akcesyjnego, — wymienia przykładowe korzyści wynikające z członkostwa Polski w UE, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia polskich polityków, pełniących istotne funkcje w strukturach europejskich, — wskazuje inwestycje unijne w miejscu swego zamieszkania, 	<ul style="list-style-type: none"> — określa strategiczne cele polskiej polityki zagranicznej, — omawia przejawy aktywności Polski w strukturach ONZ, 	<ul style="list-style-type: none"> — podaje przykłady, które potwierdzają członkostwo Polski w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego — analizuje drogę Polski do UE, z uwzględnieniem negocjacji akcesyjnych oraz kryteriów kopenhaskich,
<p>37. Problemy współczesnego świata</p>	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia główne problemy współczesności, — wie, czym jest globalizacja, terroryzm, globalne ocieplenie, — wyjaśnia na czym polegają migracje, 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia różne przejawy globalizacji, podając ich przykłady rzutujące na życie codzienne, — wskazuje państwa dysponujące bronią nuklearną, 	<ul style="list-style-type: none"> — analizuje okoliczności i skutki ataku terrorystycznego z 11 września 2001 r., — wskazuje źródła terroryzmu oraz współczesnych konfliktów zbrojnych, 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, na czym polega wojna hybrydowa — analizuje źródła dysproporcji rozwojowych między krajami Północnymi a Południowymi.

